

RAW en Duurzaamheid in 2030

This is how we do it!

50 jaar na de start is de impact van RAW op de realisatie van de Nederlandse infra enorm. Niet alleen omdat er jaarlijks voor 10.000 werken en werkjes een RAW-bestek wordt opgesteld, maar vooral ook omdat de gestolde kennis in de RAW-systematiek bij *alle* werken wordt toegepast. Zo wordt bij grote GC-contracten kennis uit de RAW op allerlei manieren gebruikt. Zowel door de opdrachtgever als de (hoofd)aannemer en de rest van de keten. Om een referentie te bepalen, om een begroting te maken, om delen van de opdracht te beprijsen, om stukken van de opdracht verder de keten in te plaatsen enzovoorts. Ook bij ontwikkelingen die meer op samenwerking gericht zijn, zoals de tweefasen aanpak en bouwteams, vormt de kennis uit de RAW de gezamenlijke taal waarop de deskundigen aan weerszijde van de tafel elkaar vinden. En niet zelden mondt een dergelijke aanpak weer uit in een gezamenlijk vormgegeven RAW-contract.

We durven wel te stellen dat RAW, inclusief de in de RAW vervatte regels en normeringen, de basis vormt van hoe we in Nederland infrastructuur maken en onderhouden. Denk daarbij aan eisen rondom veiligheid, betrouwbare, technische oplossingen, voorspelbare levensduur en kosteneffectiviteit. Eisen die door de sector zijn geformuleerd en die we vervolgens in RAW hebben geborgd.

De ideeën over 'hoe we in Nederland infrastructuur maken en onderhouden' zijn snel aan het veranderen. Het Rijk wil alle infrawerken in 2030 klimaatneutraal en circulair aanleggen. En dat met een reductie van schadelijke emissies van materieelinzet met 75%. Ook decentrale overheden nemen deze ambitie over, zij het dat sommigen zich daarbij (vooralsnog) een iets langere termijn gunnen. De markt op zijn beurt laat zien dat het graag wil en kan leveren. Deze ambitie vraagt om een snelle transitie van fossiel naar hernieuwbaar, van lineair naar circulair. Een transitie dus, die een ander antwoord eist op de vraag 'hoe we in Nederland infrastructuur maken en onderhouden'. Als door de sector aangewezen hoeder van (het antwoord op) deze vraag, kan, en daarom ook *moet*, RAW hierin een grote rol spelen!

Dat betekent dat er de komende 7,5 jaar – tot 2030 - enorm veel moet gebeuren om de rol waar te maken die RAW kan spelen in de transitie. We hebben daarbij vier stappen voor ogen:

1. Bundelen, trechteren en vastleggen van bewezen, duurzame oplossingen

Wat is het?

Deze stap sluit nauw aan bij de rol van RAW als verzamel- en distributiepunt van de gestolde kennis van de sector. Bewezen oplossingen op het gebied van duurzaamheid vinden hun weg naar de Standaard RAW.

Horaplantsoen 18, 6717 LT Ede

Postbus 37, 6710 BA Ede

T 0318 69 53 00

E info@crow.nl

www.crow.nl

IBAN NL63INGB0667211446

BIC INGBNL2A

BTW NL823697733B04

KVK 41150929

Wat is er voor nodig?

Dit proces werkt al 50 jaar. Ook voor duurzame oplossingen. Maar het huidige tempo is niet hoog genoeg om voldoende bij te kunnen dragen aan de ambities voor 2030. Dat heeft enerzijds te maken met de gezamenlijk overeengekomen werkwijze: het vormen van en werken met paritair vastgestelde werkgroepen die het traject van A tot Z doorlopen, betekent een doorlooptijd van gemiddeld 2,5 jaar. Pas dan worden de uitkomsten onderdeel van de RAW Systematiek.

Anderzijds heeft dit te maken met capaciteit: er kan maar een beperkt aantal werkgroepen tegelijkertijd actief zijn. Enerzijds heeft dit te maken met de bezetting bij CROW – maar dat is nog wel op te lossen. Lastiger is de mate waarin we beroep kunnen doen op vrijwilligers (experts) uit de sector. *Zij* gaan immers over de inhoud.

Om het tempo te verhogen kunnen we:

- a. Input gebruiken van andere branche-initiatieven (Buyergroups PIANOo, ...) om werkgroepen een vliegende start te geven en daarmee de doorlooptijd (en de belasting van werkgroepleden) te verkorten;
- b. 'Inpassing in RAW' aanbieden als 'kop' op bestaande, (voldoende) paritair vormgegeven initiatieven (moederbestek.nl, Betonakkoord,...), zodat geen nieuwe werkgroep gevormd hoeft te worden;
- c. (Tijdelijk) de capaciteit vergroten door experts in de sector structureel vrij te maken, zodat zij aan meerdere werkgroepen of aan werkgroepen met een breder karakter kunnen deelnemen (zodat die bijvoorbeeld elke twee weken een dagdeel bijeen komen om een grote hoeveelheid onderwerpen (bijvoorbeeld op het gebied van circulariteit) achtereenvolgens weg te werken). Om de capaciteit qua begeleiding te vergroten zou hulp ingeroepen kunnen worden van projectmanagers van bijvoorbeeld brancheorganisaties of overheden.

2. Een duurzame basis als springplank voor verdere ontwikkelingen

Wat is het?

Zodra RAW gevuld begint te raken met duurzame oplossingen, ontstaat er voor koplopers de mogelijkheid om door te pakken op deze eisen met gerichte gunningcriteria (wensen). De in RAW vastgelegde basis kan op die manier worden aangescherpt. Eerst op projectniveau, maar bij voldoende ervaring ontstaat zo weer input om de in RAW vastgelegde basis weer aan te scherpen.

Wat is ervoor nodig?

Duurzaamheid wordt nu op vele manieren uitgevraagd als gunningcriterium. Dat maakt het voor bedrijven lastig om investeringsbeslissingen te nemen. Door de eisen in RAW als uitgangspunt te nemen en de gunningcriteria (als wensen) daarop te laten aansluiten, ontstaat een consistentere wijze van uitvragen met daarin een duidelijke richting voor ondernemers, zodat zij gericht kunnen investeren in duurzame technieken. Om hier te komen moeten we:

- a. Paal en perk stellen aan het aantal gunningcriteria. Als er voor een onderwerp een duurzame basis is vastgelegd in RAW, dan moet een gunningcriterium dáár op voortborduren. Nauwe afstemming met organisaties als PIANOo en Bouwcirculair lijkt hierbij noodzakelijk;
- b. Als sector gezamenlijk periodiek vaststellen voor welke onderwerpen er 'RAW-eis / gunningcriterium'-koppels gelden, die bij aanbesteding gehanteerd kunnen worden;

- c. Een werkwijze inrichten waarbij ervaringen met dergelijke gunningcriteria periodiek gebruikt worden om de eisen in RAW aan te scherpen. Hierin kan verbinding gezocht worden met stap 1.c. – de bredere werkgroepen met voldoende capaciteit die deze aanscherpingen kunnen doorvoeren.

3. 10.000 (steeds) duurzame(re) contracten

Wat is het?

Elk jaar worden er 10.000 werken op basis van de RAW-systematiek in de markt gezet. Als in ál deze opdrachten de duurzame basisbepalingen van RAW worden toegepast, deels gecombineerd met aanvullende, duurzame gunningcriteria, dan wordt hiermee een enorme stap gemaakt, waarbij vanaf dat moment (nagenoeg) alle opdrachten voor werken in Nederland in de basis 'duurzaam' zijn. Deze praktijk definieert dan immers 'hoe we in Nederland infrastructuur maken en onderhouden' en werpt zijn schaduw ook vooruit naar de niet-RAW-omgeving.

Wat is ervoor nodig?

Naast het *beschikbaar* hebben van de juiste tools, moeten ze ook daadwerkelijk ingezet worden. Dat betekent dat de duurzame bepalingen als *default*-waarden in de systematiek opgenomen moeten worden, waarvan slechts met een goede motivering afgeweken kan worden. Om hier te komen moeten we:

- a. Als sector vaststellen dat de doelstelling om in 2030 circulair en klimaatneutraal te werken met een reductie van emissies van materieelinzet van 75% bij RAW-wijzigingen / aanpassingen geen onderwerp van gesprek meer is. Anders gezegd: het is niet de vraag *óf* we bijdragen aan de doelstellingen voor 2030, maar *hoe*. Tot op heden wordt de scope van een aanpassing aan RAW overgelaten aan de werkgroep. Dat verandert in beginsel niet, behalve voor duurzaamheid: het resultaat moet bijdragen aan het bereiken van de doelen voor 2030. Dat zal vaker leiden tot voorschriften in plaats van keuzebepalingen.
- b. Op dit moment is ook al veel mogelijk op het vlak van duurzaamheid in RAW-contracten, maar zien we dit in de praktijk maar beperkt terug. Toepassingsbevordering is dan ook van groot belang om de gewenste snelheid van de transitie te krijgen. Natuurlijk speelt CROW daar zelf, als beheerder van RAW een belangrijke rol in. Maar dit effect wordt enorm versterkt als andere partijen met invloed in de sector deze boodschap ondersteunen. We denken hierbij bijvoorbeeld aan PIANOo, maar ook aan talloze landelijke en regionale initiatieven die zich bezighouden met verduurzaming van de Infra. We vragen hen niet om hun koers te wijzigen, maar wel om (waar nodig en gepast) hun verhaal uit te breiden met kansen die optimaal gebruik van RAW biedt.
- c. Monitoring kan laten zien waar duurzaamheid veel voet aan de grond krijgt en waar nog minder. Het Dashboard Klimaatmonitor van Duurzaam GWW 2030 kan hierbij helpen. Effectief gebruik van de mogelijkheden die RAW biedt, leidt ook bij kleine opdrachtgevers die dit Dashboard gebruiken tot trends die de ontwikkeling in de juiste richting laten zien. Het Dashboard toont ook waar de ontwikkeling achterblijft: daar kan vervolgens gestuurd worden op een betere benutting van de duurzame kansen die er zijn.

4. Het einde van duurzaamheid – de nieuwe basis voor aanleg en onderhoud van infrastructuur

Wat is het?

Als de aanleg en het onderhoud van onze infra (volledig) klimaatneutraal en circulair gebeurt, dan is de transitie op deze duurzaamheidsaspecten gereed. En vastgelegd in onze gezamenlijke standaard – de RAW-systematiek. Het is daarmee de nieuwe manier geworden waarop we in Nederland met aanleg en onderhoud van infrastructuur omgaan.

Wat is ervoor nodig?

Deze stap is in de eerste plaats het resultaat van het consequent en doorlopend uitvoeren van de bovengenoemde stappen. Maar dat niet alleen: vastleggen van duurzame standaarden en werkwijzen kan alleen als deze ook in de praktijk bedacht, getest en ontwikkeld worden. Dat gebeurt vaak in innovatieve contracten, slimme samenwerkingsvormen, gedurfde pilots en experimenten. Allemaal vormen waar RAW niet de dienst uitmaakt. En die zijn keihard nodig! Pas als die werken voldoende duurzame innovatie opleveren, kunnen we de kracht van RAW gebruiken om de resultaten te borgen en zo de sector als geheel een stap verder te brengen.

Ten slotte

Ook met de 50 jaar ervaring op zak zal RAW niet de oplossing leveren voor de duurzame transitie waar we voor staan. De combinatie van 50 jaar ervaring met een (in de wereld) unieke werkwijze om wenselijke en beproefde werkwijzen tot branchestandaard te verheffen is wél een voorwaarde voor een snelle transitie! Wij geloven dat dit kan en hebben beschreven wat daarvoor nodig is. En hoewel dat geen disruptieve verandering betekent in hoe we met RAW omgaan, is het wel meer dan wat we als beheerder in ons eentje kunnen doen. We hebben de sector daarbij nodig. Want RAW is van, voor en door de sector. Zo maken we duurzaamheid tot 'business as usual', net zoals we dat samen gedaan hebben met veiligheid, bewezen technieken, voorspelbare levensduur en kosteneffectiviteit.

This is how we do it!

Pieter Litjens

Joost Fijneman

3 juni 2022